Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

LAUSUNTO
12.10.2016

Asia: HE 105/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEN 105/2016 VAIKUTUKSISTA

Tässä lausunnossa esitellään työ- ja elinkeinoministeriön näkemys esityksen vaikutuksista.

Esityksen sisältö lyhyesti

Hallituksen esitys mahdollistaisi määräaikaisen työsopimuksen solmimisen pitkäaikaistyöttömän (yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta työttömänä olleen) kanssa ilman erillistä perustetta, pidentäisi koeaikaa neljästä kuuteen kuukauteen tai työkyvyttömyys- ja perhevapaajaksojen verran, sekä lyhentäisi työntekijän takaisinottovelvollisuutta yhdeksästä kuukaudesta neljään tai kuuteen kuukauteen. Halutessaan palkata pitkäaikaistyöttömän määräaikaiseen työsuhteeseen, työnantaja voisi pyytää työ- ja elinkeinotoimistolta tietoa työhön sopivista pitkäaikaistyöttömistä.

Määräaikaiset työsopimukset ja pitkäaikaistyöttömät

Pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyy jatkuvasti, ja pitkäaikaistyöttömien todennäköisyys työllistyä ilman tukitoimia vakituiseen työsuhteeseen avoimille työmarkkinoille on hyvin pieni. Esityksellä puretaan määräaikaisiin työsopimuksiin liittyvää sääntelyä pitkäaikaistyöttömien osalta, millä pyritään alentamaan rekrytointikynnystä ja parantamaan pitkäaikaistyöttömien työllistymistä.

Määräaikaisten työsopimusten sääntelyn purkamista käsittelevässä tutkimuskirjallisuudessa on esitetty arvioita, että tällaisten reformien positiiviset vaikutukset keskittyisivät erityisesti pitkäaikaistyöttömiin taloudellisina nousukausina. Vastaavasti on havaittu, että määräaikaisen työn sääntelyn keventäminen muuttamatta vakituisen työn sääntelyä luo työnantajalle kannustimen palkata työntekijöitä vakituisten työsuhteiden sijaan määräaikaisiin työsuhteisiin. Kuitenkin, rajauksella pitkäaikaistyöttömiin vältetään pitkälti määräaikaisuuden sääntelyn purkamisen mahdolliset työntekijän asemaa heikentävät negatiiviset vaikutukset.

Lopullisten vaikutusten arvioiminen on haastavaa sillä ei tiedetä, missä määrin työnantajat ryhtyvät hyödyntämään tarjottuja mahdollisuuksia.

Koeajan pidentäminen

Sekä neljän että kuuden kuukauden koeajan enimmäiskesto ovat EU-maille tyypillisiä. Koeajan pidennyksellä pyritään vähentämään rekrytointiin liittyviä riskejä, ja lisäämään sitä kautta työllisyyttä, sekä varmistamaan koeajan tarkoituksen toteutuminen.

Koeajan pidentäminen laskee irtisanomiskynnystä työsuhteen alkuvaiheessa, minkä arvioidaan alentavan samalla työllistämiskynnystä. Koeajan pidennyksestä johtuva epävarmuuden lisääntyminen keskittynee vahvimmin niihin, jotka tekevät useita peräkkäisiä työsuhteita aina eri työnantajien palveluksessa. Ministeriön arvion mukaan heistä suurin osa on naisia.

Mahdollisuuden pidentää koeaika yli perhevapaajakson voidaan odottaa vähentävän synnytysiässä olevien naisten syrjintää rekrytoinnissa. Koeajan pidentäminen kuuteen kuukauteen kuitenkin myös lisää niitä tilanteita, joissa raskauden alku osuu koeajalle.

Takaisinottovelvollisuus

Takaisinottovelvollisuuden lyhentäminen tulee lisäämään työnantajan liikkumavaraa palkkauksessa, millä voi olla dynaamisia vaikutuksia talouteen ja työmarkkinoihin. Valinnanvapauden kasvu rekrytoinneissa voi tehostaa osaamiseen hyödyntämistä. Takaisinottovelvollisuuden lyhentämisen arvioidaan lisäävän työvoiman vaihtuvuutta.

Muutoksen myötä määräaikaisten työntekijöiden asema paranee suhteessa vakituisiin, muun muassa sitä kautta että työnantaja voi palkata vapautuvaan työtehtävään jo työnantajan palveluksessa olevan määräaikaisen työntekijän irtisanotun vakituisen sijaan takaisinottovelvollisuusajan päättymisen jälkeen. Vakituisten työntekijöiden työsuhdeturva vastaavasti heikkenee.

Erno Mähönen
Erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö

JAKELU Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TIEDOKSI Hallitusneuvos Tarja Kröger, työ- ja elinkeinoministeriö
Ylijohtaja Pekka Timonen, työ- ja elinkeinoministeriö